

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**MINISTERSTWO PRACY
I POLITYKI SPOŁECZNEJ**

**UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY**

**Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego**

KRAJOWY STANDARD KOMPETENCJI ZAWODOWYCH

**Kierowca autocysterny
(833201)**

Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich

Publikacja opracowana w ramach projektu systemowego pn. „Rozwijanie zbioru krajowych standardów kompetencji zawodowych wymaganych przez pracodawców”. Priorytet I PO KL, Działanie 1.1

Krajowy standard kompetencji zawodowych Kierowca autocysterny (833201)

© Copyright by Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2013

Kopiowanie i rozpowszechnianie może być dokonane za podaniem źródła

ISBN 978-83-7951-000-9 (całość)

ISBN 978-83-7951-293-5 (293)

Nakład 1000 egz.

Publikacja bezpłatna

Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich

00-697 Warszawa, Aleje Jerozolimskie 65/79, tel. (22) 237-00-00, fax (22) 237-00-99

e-mail: sekretariat@crzl.gov.pl <http://www.crzl.gov.pl>

Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – Państwowego Instytutu Badawczego

26-600 Radom, ul. K. Pułaskiego 6/10, tel. centr. (48) 364-42-41, fax (48) 364-47-65

e-mail: instytut@itee.radom.pl <http://www.itee.radom.pl>

Spis treści

1. Dane identyfikacyjne zawodu	4
1.1. Kod, nazwa zawodu i usytuowanie zawodu w klasyfikacjach.....	4
1.2. Notka metodologiczna i autorzy.....	4
2. Opis zawodu	6
2.1. Synteza zawodu	6
2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania, obszary występowania zawodu	6
2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy)	6
2.4. Wymagania psychofizyczne, zdrowotne, w tym przeciwwskazania do wykonywania zawodu	7
2.5. Wykształcenie i uprawnienia niezbędne do podjęcia pracy w zawodzie.....	7
2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, potwierdzania/walidacji kompetencji	8
2.7. Zadania zawodowe	8
2.8. Wykaz kompetencji zawodowych	9
2.9. Relacje między kompetencjami zawodowymi a poziomem kwalifikacji w ERK/PRK	9
3. Opis kompetencji zawodowych	10
3.1. Organizowanie przewozu materiałów z wykorzystaniem autocysterny Kz1	10
3.2. Przewożenie materiałów autocysterną zgodnie z dokumentacją przewozową i przepisami drogowymi Kz2	11
3.3. Kompetencje społeczne KzS	12
4. Profil kompetencji kluczowych	13
5. Słownik	14

1. Dane identyfikacyjne zawodu

1.1. Kod, nazwa zawodu i usytuowanie zawodu w klasyfikacjach

Według Klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy (KZiS 2010):

833201 Kierowca autocysterny

Grupa wielka 8 – Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń (w Międzynarodowej Klasyfikacji Standardów Edukacyjnych ISCED 2011 – poziom 3).

Grupa elementarna 8332 – Kierowcy samochodów ciężarowych (w Międzynarodowym Standardzie Klasyfikacji Zawodów ISCO-08 odpowiada grupie 8332 Heavy truck and lorry drivers).

Według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007):

Sekcja H. Transport i gospodarka magazynowa, Dział 49. Transport lądowy oraz transport rurociągowy, Grupa 49.4. Transport drogowy towarów oraz działalność usługowa związana z przewoźnikami.

1.2. Notka metodologiczna i autorzy

Opis standardu kompetencji zawodowych wykonano na podstawie: analizy źródeł (akty prawne, klasyfikacje krajowe, międzynarodowe) oraz głównie wyników badań analitycznych na 15 stanowiskach pracy w 12 przedsiębiorstwach (duże – 1, średnie – 6, małe – 2, mikro – 3, w tym produkcyjne – 1, usługowe – 11), przeprowadzonych w marcu 2013 r.

Zespół Ekspercki:

- Sławomir Celebias – Air Liquide sp. z o. o. w Gliwicach,
- Andrzej Miodek – PPHU OKTAN Sp. J. Towary Niebezpieczne Doradztwo DG SA w Łodzi,
- Piotr Celebias – EDUTIR sp. z o.o. w Częstochowie,
- Maciej Szyndler – Zespół Szkół Samochodowych i Licealnych nr 3 w Warszawie.

Ewaluatorzy:

- Danuta Urbaniak – Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego w Łodzi,
- Robert Sobczyk – AutoRob TIR w Gliwicach.

Recenzenci:

- Marek Szadkowski – Instytut Biopolimerów i Włókien Chemicznych w Łodzi,
- Grzegorz Hejnar – Szkolenia ADR APRIORI w Krakowie.

Komisja Branżowa (zatwierdzająca):

- Andrzej Majewski (przewodniczący) – Łódzkie Stowarzyszenia Przewoźników Międzynarodowych i Spedytorów w Łodzi,
- Tomasz Limon – Pracodawcy Pomorza w Gdańsku,
- Mirosław Odolecki – Związek Zawodowy Kierowców RP w Warszawie.

Data zatwierdzenia:

- 11.10.2013 r.

2. Opis zawodu

2.1. Synteza zawodu

Kierowca autocysterny dokonuje załadunku produktów do autocysterny, ich przewozu i rozładunku.

2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania, obszary występowania zawodu

Kierowca autocysterny jest zawodem o charakterze usługowym. Celem pracy kierowcy autocysterny jest fizyczne przemieszczanie produktów w łańcuchu dostaw. Jest odpowiedzialny za załadunek i rozładunek prowadzony odpowiednią metodą, w zależności od rodzaju przewożonej substancji (z wykorzystaniem wahadła gazowego, metodą grawitacyjną, pomp spalinowych, pomp elektrycznych, zaworów, nalewaków) oraz jest odpowiedzialny za stosowanie właściwych środków ochrony, uziemienia, zabezpieczenia. Podczas przewozu kontroluje właściwości fizyko-chemiczne transportowanych substancji np. mleko – właściwa temperatura; parafina, gazy techniczne – ciśnienie – z wykorzystaniem specjalistycznych przyrządów pomiarowych. Jego obowiązkiem jest weryfikacja dokumentów przewozowych (listy przewozowe, faktury, WZ). W przypadku przewozu towarów niebezpiecznych – oznakowuje pojazd zgodnie z ADR (tablice wyróżniające i nalepki ostrzegawcze) oraz sporządza odpowiedni dokument przewozowy. Prowadzi pojazd zgodnie z przepisami ruchu drogowego i rozporządzeniem dotyczącym czasu pracy kierowcy. Sprawuje kontrolę nad stanem technicznym pojazdu: oświetleniem, stanem ogumienia, poziomami płynów eksploatacyjnych, kontroluje wycieki.

2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy)

Miejscem pracy kierowcy autocysterny jest samochód ciężarowy i jego otoczenie tj. strefy załadunku i rozładunku np. w mleczarniach, fabrykach przetwórstwa, zakładach chemicznych, wytwórniach gazów. We wszystkich tych lokalizacjach narażony jest na wypadki drogowe, urazy związane z oddziaływaniem ładunku (poparzenie, odmrożenie, zatrucie, uduszenie), wybuch lub emisja gazu, bądź upadek z wysokości. Kierowca autocysterny wykorzystuje pompy, kompresory, armaturę lub zawory, dlatego niezbędna jest znajomość ich obsługi zgodnie z zasadami i przepisami BHP, ergonomii, przepisami ochrony przeciw-

pożarowej, ochrony środowiska oraz wymogami systemu HACCP. Kierowca autocysterny pracuje poza miejscem zamieszkania, a jego czas pracy jest regulowany. Organizuje pracę uwzględniając godziny pracy magazynów oraz wymagania klienta. Praca wymaga samodzielności i samodyscypliny, gdyż czynności które wykonuje kierowca autocysterny, poza miejscami załadunku i rozładunku, nie są bezpośrednio nadzorowane.

2.4. Wymagania psychofizyczne, zdrowotne, w tym przeciwwskazania do wykonywania zawodu

Kierowca autocysterny musi spełniać wymogi zdrowotne określone w Ustawie o transporcie drogowym dla kierowcy zawodowego m.in.: posiadać zaświadczenia o aktualnych badaniach lekarskich, w tym badaniach psychotechnicznych. Powinien być opanowany, spokojny, zrównoważony. Przeciwwskazaniami do wykonywania zawodu kierowcy autocysterny są ograniczenia ruchowe, słaby wzrok, słaby słuch. Kierowca autocysterny jest narażony na stres wynikający z uczestniczenia w ruchu drogowym oraz świadomości zagrożeń związanych z transportem towarów niebezpiecznych. Obciążeniem jest również długotrwała praca w wymuszonej, siedzącej pozycji. Pracę charakteryzują stałe powtarzające się czynności i monotonia odczuwana zwłaszcza przez kierowców autocysterny pracujących na jednej trasie.

2.5. Wykształcenie i uprawnienia niezbędne do podjęcia pracy w zawodzie

Kierowca autocysterny powinien posiadać uprawnienia do wykonywania zawodu kierowcy, które można uzyskać poprzez ukończenie szkoleń zakończonych egzaminami państwowymi. Nie jest określone minimalne wykształcenie do pracy w tym zawodzie. Pożądany poziom wykształcenia to zasadnicze zawodowe. Wymagane jest prawo jazdy odpowiedniej kategorii (C, C+E). W przypadku pojazdów powyżej 3,5 t dopuszczalnej masy całkowitej wymagane są dodatkowe kwalifikacje potwierdzane odrębnym egzaminem. W przypadku kierowców, którzy uzyskali prawo jazdy kategorii C do 2009 roku wymagane jest ukończenie kursu, bez konieczności zdawania dodatkowego egzaminu. Kierowca autocysterny musi posiadać orzeczenie lekarskie i psychologiczne o braku przeciwwskazań do wykonywania zawodu. Musi posiadać uprawnienia do obsługi transportowych urządzeń ciśnieniowych (UNO). W przypadku przewozu towarów niebezpiecznych musi posiadać podstawowe uprawnienia do przewozu materiałów niebezpiecznych (ADR)

za pomocą autocysterny. W przypadku przewozu artykułów spożywczych musi posiadać książeczkę zdrowia do celów sanitarno-epidemiologicznych. W przypadku transportu międzynarodowego powinien legitymować się znajomością języka obcego na poziomie podstawowym.

2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, potwierdzania/ walidacji kompetencji

Kierowca autocysterny może uzyskać dodatkowe kwalifikacje na kursach branżowych potwierdzonych certyfikatem: jazda ekonomiczna (Eko-driving) i bezpieczna jazda z cysterną (roll-over), jazda defensywna. Może również uczestniczyć w zawodowych kursach kwalifikacyjnych w zakresie kwalifikacji M.18. Diagnostowanie i naprawa podzespołów i zespołów pojazdów samochodowych, zgodnie z podstawą programową kształcenia w zawodach. Posiadając odpowiedni poziom wykształcenia można potwierdzić osiągnięte kwalifikacje zawodowe w systemie egzaminów zewnętrznych przeprowadzanych przez okręgowe komisje egzaminacyjne i uzyskać zawód mechanika pojazdów samochodowych. Kierowca autocysterny ma możliwość pracować jako kierowca samochodu ciężarowego uniwersalnego lub specjalizowanego np. chłodni, betoniarki.

2.7. Zadania zawodowe

- Z1. Sprawdzanie stanu technicznego autocysterny (niezbędne kompetencje: Kz2, KzS).
- Z2. Planowanie przewozu autocysterną na podstawie dokumentacji przewozowej (niezbędne kompetencje: Kz1, KzS).
- Z3. Prowadzenie załadunku autocysterny (niezbędne kompetencje: Kz2, KzS).
- Z4. Przygotowywanie autocysterny do przewozu wraz z jego oznakowaniem (niezbędne kompetencje: Kz1, KzS).
- Z5. Przewożenie powierzonych materiałów autocysterną zgodnie z przepisami ruchu drogowego (niezbędne kompetencje: Kz2, KzS).
- Z6. Prowadzenie dokumentacji przewozowej autocysterny z wykorzystaniem aparatury kontrolno-pomiarowej (niezbędne kompetencje: Kz1, KzS).
- Z7. Prowadzenie rozładunku autocysterny (niezbędne kompetencje: Kz2, KzS).
- Z8. Organizowanie pracy zgodnie z przepisami BHP, ochrony ppoż. ochrony środowiska i ergonomii (niezbędne kompetencje: Kz1, Kz2, KzS).

2.8. Wykaz kompetencji zawodowych

Kz1 – Organizowanie przewozu materiałów z wykorzystaniem autocysterny (potrzebne do wykonywania zadań: Z2, Z4, Z6, Z8).

Kz2 – Przewożenie materiałów autocysterną zgodnie z dokumentacją przewozową i przepisami drogowymi (potrzebne do wykonywania zadań: Z1, Z3, Z4, Z5, Z7, Z8).

KzS – Kompetencje społeczne (wymagane do wykonywania zadań: Z1÷Z8).

2.9. Relacje między kompetencjami zawodowymi a poziomem kwalifikacji w ERK/PRK

Kompetencje zawodowe potrzebne do wykonywania zadań w zawodzie sugeruje się wykorzystać do opisu kwalifikacji na **poziomie 3** właściwym dla wykształcenia zasadniczego zawodowego w Europejskiej i Polskiej Ramie Kwalifikacji. Poziom ten jest uzasadniony miejscem usytuowania zawodu w Klasyfikacji zawodów i specjalności (grupa wielka 8 i jej odpowiednik w ISCED 2011).

Osoba wykonująca zawód kierowcy autocysterny:

- 1) w zakresie wiedzy: zna i rozumie podstawowe fakty, zasady, procesy, pojęcia ogólne, zależności i ryzyka związane z załadunkiem, rozładunkiem, przewozem różnych materiałów i funkcjonowaniem autocysterny; w szczególności zna specjalistyczne wymogi dotyczące różnych grup towarów ze względu na ich specyficzne właściwości, budowę cysterny i armatury załadunkowej i wyładunkowej, budowę pojazdu; zna podstawy języka obcego;
- 2) w zakresie umiejętności: wykonuje zadania według określonej instrukcji w częściowo zmiennych warunkach; wykorzystuje urządzenia załadunkowe zgodnie z ich przeznaczeniem; potrafi przeprowadzić badanie parametrów przewożonych towarów, odczytywać urządzenia pomiarowe, poprawnie oznakować autocysternę; odbierać i formułować proste wypowiedzi w języku obcym.

3. Opis kompetencji zawodowych

Opis kompetencji dotyczy tylko kompetencji zawodowych zdefiniowanych w badaniach na stanowiskach pracy.

Wykonanie zadań zawodowych Z2, Z4, Z6, Z8 wymaga posiadania kompetencji zawodowej Kz1.

3.1. Organizowanie przewozu materiałów z wykorzystaniem autocysterny Kz1

Wiedza – zna i rozumie podstawowe fakty, zasady, procesy, pojęcia ogólne, zależności związane z organizowaniem przewozu materiałów z wykorzystaniem autocysterny, w szczególności zna:

- przepisy BHP i ochrony ppoż., ochrony środowiska i ergonomii w zakresie prowadzenia załadunku i rozładunku autocysterny oraz wytyczne w tym zakresie ujęte w dokumentacji technicznej autocysterny;
- specjalistyczne wymogi dotyczące różnych grup towarów ze względu na ich specyficzne właściwości;
- budowę i zasadę działania armatury załadunkowej i wyładunkowej autocysterny;
- rodzaje materiałów oraz wymagania dotyczące załadunku i rozładunku różnych grup towarów z użyciem autocysterny;
- metody załadunku autocysterny;
- klasyfikację materiałów niebezpiecznych przewożonych cysterną i sposoby ich oznaczania;

Umiejętności – wykonuje niebyt proste zadania związane z organizowaniem przewozu materiałów z wykorzystaniem autocysterny według ogólnej instrukcji, w częściowo zmiennych warunkach, w szczególności potrafi:

- przestrzegać zasad i przepisów BHP, ochrony ppoż., ergonomii, ochrony środowiska w zakresie załadunku i rozładunku z uwzględnieniem wytycznych zawartych w dokumentacji;
- wykorzystywać urządzenia załadunku zgodnie z ich przeznaczeniem;
- przygotowywać i wykonywać załadunek w zależności od rodzaju przewożonych materiałów;
- nadzorować przebieg załadunku zgodnie z wybraną metodą;
- oznakowywać autocysternę na podstawie rozpoznania klas towarów niebezpiecznych;
- pobierać próbki do badań jakościowych przewożonych materiałów zgodnie z zasadami;

- normy jakościowe przechowywania i przewozu materiałów oraz zasady prowadzenia badań jakościowych materiałów transportowanych;
- budowę i przeznaczenie przyrządów do prowadzenia badań jakościowych.
- odczytywać wskazania przyrządów pomiarowych.

Wykonanie zadań zawodowych Z1, Z3, Z4 ,Z5, Z7, Z8 wymaga posiadania kompetencji zawodowej Kz2.

3.2. Przewożenie materiałów autocysterną zgodnie z dokumentacją przewozową i przepisami drogowymi Kz2

Wiedza – zna i rozumie podstawowe fakty, zasady, procesy, pojęcia ogólne, zależności związane z przewożeniem materiałów autocysterną, w szczególności zna:

- przepisy BHP i ochrony ppoż. ergonomii oraz ochrony środowiska w zakresie przewozu materiałów;
- przepisy ruchu drogowego;
- szczegółowe przepisy związane z przewozem materiałów;
- zasady prowadzenia dokumentacji przewozowej;
- budowę i zasadę działania tachografu.

Umiejętności – wykonuje niezbyt proste zadania związane z przewożeniem materiałów autocysterną według ogólnej instrukcji w częściowo zmiennych warunkach, w szczególności potrafi:

- przestrzegać zasad i przepisów BHP, ochrony ppoż., ergonomii, ochrony środowiska w zakresie przewozu materiałów;
- eksploatować autocysternę;
- oceniać i kontrolować stan techniczny autocysterny;
- zapewniać bezpieczny przewóz materiałów po drogach publicznych;
- prowadzić dokumentację przewozową;
- stosować tachograf do rejestracji czasu jazdy i odpoczynku.

Wykonanie wszystkich zidentyfikowanych w standardzie zadań zawodowych wymaga posiadania kompetencji społecznych KzS.

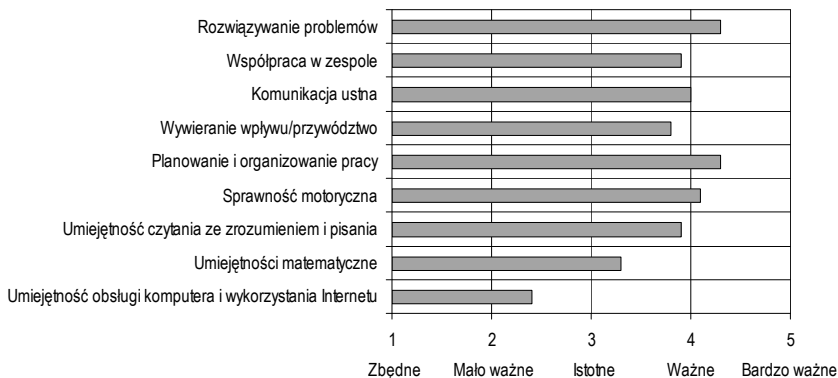
3.3. Kompetencje społeczne KzS:

- ponosi odpowiedzialność za przewóz materiałów z wykorzystaniem autocysterny,
- samodzielnie działa i podejmuje współpracę w zorganizowanych warunkach,
- dostosowuje zachowanie do zmiennych okoliczności pracy,
- ocenia swoje działania oraz ponosi odpowiedzialność za ich skutki w zakresie przewozu materiałów.

4. Profil kompetencji kluczowych

Ocenę ważności kompetencji kluczowych dla zawodu kierowcy autocysterny przedstawia rys. 1.

Wykaz kompetencji kluczowych opracowano na podstawie wykazu stosowanego w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – projekt PIAAC (OECD).

Rys. 1. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu 833201 Kierowca autocysterny

5. Słownik

Zawód	– zbiór zadań (zespół czynności) wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych stale lub z niewielkimi zmianami przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kwalifikacji i kompetencji (wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych) zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło dochodów.
Specjalność	– jest wynikiem podziału pracy w ramach zawodu, zawiera część czynności o podobnym charakterze (związanych z wykonywaną funkcją lub przedmiotem pracy) wymagających pogłębionej lub dodatkowej wiedzy i umiejętności zdobytych w wyniku dodatkowego szkolenia lub praktyki.
Zadanie zawodowe	– logiczny wycinek lub etap pracy w ramach zawodu o wyraźnie określonym początku i końcu, wyodrębniony ze względu na rodzaj lub sposób wykonywania czynności zawodowych powiązanych jednym celem, kończący się produktem, usługą lub decyzją.
Kompetencje zawodowe	– wszystko to, co pracownik wie, rozumie i potrafi wykonać, odpowiednio do sytuacji w miejscu pracy. Opisywane są trzema zbiorami: wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych.
Wiedza	– zbiór opisów faktów, zasad, teorii i praktyk przyswojonych w procesie uczenia się, odnoszących się do dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Umiejętności	– zdolność wykonywania zadań i rozwiązywania problemów właściwych dla dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Kompetencje społeczne	– zdolność autonomicznego i odpowiedzialnego uczestniczenia w życiu zawodowym i społecznym oraz kształtowania własnego rozwoju, z uwzględnieniem kontekstu etycznego.
Kompetencje kluczowe	– wiedza, umiejętności i postawy odpowiednie do sytuacji, niezbędne do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej i zatrudnienia.
Standard kompetencji zawodowych	– norma opisująca kompetencje zawodowe konieczne do wykonywania zadań zawodowych wchodzących w skład zawodu, akceptowana przez przedstawicieli organizacji zawodowych i branżowych, pracodawców, pracobiorców i innych kluczowych partnerów społecznych.
Kwalifikacja	– zestaw efektów uczenia się (zasób wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych), których osiągnięcie zostało formalnie potwierdzone przez uprawnioną instytucję.
Europejska Rama Kwalifikacji	– przyjęta w Unii Europejskiej struktura i opis poziomów kwalifikacji, umożliwiające porównywanie kwalifikacji uzyskiwanych w różnych krajach. W Europejskiej Ramie Kwalifikacji wyróżniono 8 poziomów kwalifikacji opisywanych za pomocą efektów uczenia się; stanowią one układ odniesienia krajowych ram kwalifikacji.
Polska Rama Kwalifikacji	– opis hierarchii poziomów kwalifikacji wpisywanych do zintegrowanego rejestru kwalifikacji w Polsce.
Krajowy System Kwalifikacji	– ogół rozwiązań służących ustanawianiu i nadawaniu kwalifikacji (potwierdzaniu efektów uczenia się) oraz zapewnianiu ich jakości.